

4.4.2024

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Tikkamäentie 16
80210 Joensuu

Vammaisneuvoston vastaus lausuntopyyntöön Alueellinen sosiaali- ja terveystalouden järjestämissuunnitelma vuosille 2024-2027: Juuka ja Nurmes

Aluevaltuuston hyväksymässä hyvinvointialueen palvelustrategiassa on määritelty sosiaali- ja terveystalouden palveluverkko tuleville vuosille. Lähtökohtia palvelujen uudistamiselle ovat pohjoiskarjalaiset ja heidän sosiaali- ja terveystalouden tarpeet ja niiden muutos, henkilöstön riittävyys ja hyvinvointi, hyvinvointialueen talous sekä hyvinvointialueen strategia ja sen mukainen uudistuminen.

1. Lausunnon antava kunta/toimielin

Vammaisneuvosto

2. Lausunnon kirjaaja

Vammaisneuvoston puolesta kehittämissuunnittelija Jertta Harinen

3. Millaisia vaikutuksia järjestämissuunnitelmalla on asukkaisiin, asiakkaisiin ja/tai potilaisiin? Onko jokin tietty väestöryhmä, johon suunnitelman vaikutukset erityisesti kohdistuvat? Arvioinnissa voitte miettiä erityisesti palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta, saavutettavuutta; hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista, sekä ihmisten kokemusta hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta.

Juuan ja Valtimon tilanne huononee, koska palvelut siirtyvät kauemmaksi ja asukkaat joutuvat liikkumaan pitkiä matkoja. Kaikkialla ei ole julkista liikennettä, mikä vaikeuttaa palveluihin pääsyä.

Erytisryhmien pääsy sote-palveluihin heikkenee, koska digi- ja etäpalvelut eivät yksistään riitä eikä niiden käyttömahdollisuudet ole riittävät (kuuluvuuden kattavuus, osaaminen). Hoitoon hakeutuminen ja sinne pääseminen vaikeutuvat, kun ei jaksaa kulkea pitkiä matkoja ja kulkeminenkin maksaa enemmän.

Vammaisten asumispalvelujen sekä työ- ja päivätoiminnan rajaaminen alueellisten järjestämissuunnitelmien ulkopuolelle ei ole hyvä asia. Nämä palvelut tulee järjestää asiakkaan kotiseudulla.

Nurmeksen kuntoutussairaalaan on suunniteltu 25–30 paikkaista vuodeosastoa, mutta paikkamäärä ei tule riittämään. Määrää tulisi nostaa 30–35 paikkaan.

Asiakasmaksuissa ei oteta huomioon matkakustannusten määrää, vaan hinnoittelu on kaikille sama.

4.4.2024

Erityisryhmät jäävät kaikesta huolimatta vähäisemmälle huomiolle. Väestön ikääntyminen on tosiasia koko Suomessa, joten palveluidenkin on tarpeen mukaan muututtava vaihtuvissa olosuhteissa ihmisiä unohtamatta.

4. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on asukkaisiin, asiakkaisiin ja/tai potilaisiin?

Merkittävän myönteinen

Myönteinen

Ei vaikutusta

Kielteinen x

Merkittävän kielteinen

5. Millaisia ympäristövaikutuksia järjestämissuunnitelmalla on? Arvioinnissa voitte mieltä esimerkiksi liikenteestä ja rakennuksista aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja kestävää kehitystä.

Negatiiviset ympäristövaikutukset kasvavat, koska liikenteen määrä kasvaa. Matkat pitenevät ja oman auton tarve kasvaa, kun julkista liikennettä ei ole.

Tyhjilleen jäävät rakennukset ovat aina ympäristöhaitta, ja niille tulisi laatia kiinteistöjen jatkokäyttösuunnitelma. Kiinteistöissä tulisi pitää kuitenkin esim. peruslämpö päällä, josta tulee turhaa energian kulutusta ja lisäkuluja. Jos taas rakennukset jäävät kylmilleen, ympäristövaikutukset voivat olla merkittävän suuret. Ylläpitokustannukset voivat aiheuttaa suuria vaikutuksia ympäristöön esim. maan alaiset öljytankit yms. Purkamisessa taas voi irrota rakennelmista haitallisia aineita ympäristöön. Purkaminenkin tuo lisää kuluja. Valvonta on tärkeää haittojen ehkäisemiseksi.

6. Millaiset ympäristövaikutukset järjestämissuunnitelmalla on?

Merkittävän myönteinen

Myönteinen

Ei vaikutusta

Kielteinen x

Merkittävän kielteinen

7. Miten arvioitte järjestämissuunnitelman vaikuttavan hyvinvointialueen kustannuksiin ja resurssien riittävyteen? Siirtyykö suunnitelman toteutuksen myötä kustannuksia muille tahoille, esim. kunnille tai asiakkaille? Mitkä ovat taloudelliset vaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

Aluksi investoinnit lisäävät kustannuksia. Kaluston kunnossapito aiheuttaa kuluja, mutta samalla hyvä kunnossapito/huolto vähentävät kuluja. Kustannukset kasvavat palvelurakenteen muuttuessa. Kustannuksia siirtyy sekä kunnille ja asiakkaille, mutta myös Kelalle.

4.4.2024

Resurssien riittävyys on haasteellista, koska väestön ikääntyessä erityisryhmien palvelujen tarvitsijoiden määrä nousee.

8. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on hyvinvointialueen talouteen?

Merkittävän myönteinen

Myönteinen

Ei vaikutusta

Kielteinen x

Merkittävän kielteinen

9. Miten järjestämissuunnitelma vaikuttaa hyvinvointialueen henkilöstön riittävyyteen? Arvioinnissa voitte miettiä esimerkiksi vaikutuksia hyvinvointialueen henkilöstön saatavuuteen sekä pito- ja vetovoimaan.

Henkilöstöstä on puutetta jatkossakin, ellei koulutusmääriä ja Siun soten henkilöstön jatkokoulutusmahdollisuuksia lisätä erityisesti erityisryhmien tarpeisiin. Tarvitaan myös asennemuutosta. Pito- ja vetovoimaan voidaan vaikuttaa positiivisen ilmapiirin luomisella työyhteisöissä. Työntekomallien ja fyysisen työympäristön uusiutuminen voi luoda kiinnostusta hakeutua eri tehtäviin ja koulutuksiin. Ammattitaitoisen henkilöstön saaminen on haasteellista.

Työnteko vaatii tulevaisuudessa enemmän liikkumista henkilöstöltä, ja kaikki eivät ole valmiita liikkumaan ja muuttamaan esimerkiksi perhesyihin vedoten.

Usein puhutaan sekä ollaan huolissaan vain sosiaalipuolen ja terveyspuolen henkilöstöstä. Pitäisi ottaa kriittiseen tarkasteluun hallinnon henkilöstön määrä sekä saamalla ottaa suurennuslasin alle hallinnon kulut. On tullut viestiä, että Siun Soten jäljiltä on uuden hyvinvointialueen hallintoon jäänyt palvelukseen vanhojen sopimusten vuoksi henkilöstöä. Hallintoa tulisi keventää ja voisiko siitä mahdollisesti vapautuvat varat siirtää sote-henkilöstön palkkaukseen.

10. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on hyvinvointialueen henkilöstön riittävyyteen?

Merkittävän myönteinen

Myönteinen

Ei vaikutusta

Kielteinen x

Merkittävän kielteinen

4.4.2024

11. Muita huomioita järjestämissuunnitelmaan liittyen

Tilasäästöjen lisäksi terveyspalvelut samanaikaisesti määräaikaistuvat. Eikö niitä voisi järjestää kiinteinä supistuneissa tiloissa, koska merkittävimmät säästöt näyttäisivät muodostuvan tilojen osalta?

Mielenterveyskuntoutujien asema on tällä hetkellä erittäin huono ja palvelun saatavuus olematonta. Tilanne vaikuttaa tulevaisuuteenkin. Tähän pitää kiinnittää huomiota jatkossa.

Omaishoitajien merkitys kasvaa jatkossa entisestään, joten heidän jaksamiseensa pitää satsata enemmän tulevaisuudessa. Hoidettavat ja hoitajat ikääntyvät. Toimivia kehitysvammaisten kiinteitä päivä/työpisteitä ei pidä laittaa ”pyörien” päälle.

Digipalveluiden käyttöönotto ei toimi kaikkien ikäihmisten kohdalla, eikä erityisryhmissä. Yleisesti tietosuoja on meillä hyvä, mutta miten sitten, jos useampi ihminen hoidetaan jossakin yhteisessä tilassa? Miten tietosuoja näissä tapauksissa, jos henkilö tarvitsee avustajan (vaitiolovelvollisuus koskee avustajaa). Kaikilla ei ole myöskään digitaalisia laitteita tai taitoa käyttää niitä. Tulisi huolehtia myös terveydenhuollon henkilökunnan riittävästä digikoulutuksesta.

Riittääkö henkilökunnan taito puhelinneuvontaan/-diagnosointiin. Vaivat voivat pitkittyessään pahentua, jos ei pääse riittävän nopeasti lääkäriin ja näin tulee inhimillistä kärsimystä ja turhia kuluja kaikille.

Ennakkoluulot ovat myös haittaava tekijä uudistuksissa. Tiedottamisen onnistumisella on merkittävä osuus uudistuksessa. Yhdenvertaisuus ei voi täysin toteutua koskaan, koska ihmisillä on erilaiset lähtökohdat. Silti siihen tulisi pyrkiä mahdollisuuksien mukaan.

Raha ei saisi olla ainoa kriteeri, jolla supistuksia tehdään.

Hyvällä suunnittelulla ja palautteen kuulemisella voidaan päästä edes tyydyttävään lopputulokseen. Positiivista on, että suunnitelmia julkaistaan jo nyt. Kuitenkaan ihmisiä koskevia suuria muutoksia ei pidä tehdä suurella kiireellä, vaan todella harkiten. Potilaiden ja asiakkaiden kokemuksia tulisi kuunnella, koska he ovat kuitenkin loppujen lopuksi niitä suurimpia asiantuntijoita omalta osaltaan asioiden toimivuudesta.

Oman olon tuettua arviointia tulee kehittää, että asiakas pääsee hoitoon riittävän ajoissa eikä epäselvyyttä ole siitä mistä sen tarvittavan hoidon saa (esimerkiksi päivystysnumeroon soitettaessa).

Selkokielistä tiedottamista tulee lisätä kaikessa hyvinvointialueen uutisoinnissa ja tiedottamisessa, ettei epäilyksen häivää jää missään muodossa mitään, missä, milloin.

4.4.2024

Päätöksenteossa tulisi tehdä vammaisvaikutusten arviointi erityisesti ennakkovaikutusten arvioinnissa.

Vammaisneuvosto

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue – Siun sote